

doopsgezinde
gemeente
leeuwarden

Met overdenking
Doopsgezinde Gemeente Leeuwarden

Zondag 17 juni 2018

Organist: Gerben Bergstra; voorganger: Roelof Akse
thema: *Veilig thuis*

* Mededelingen en aansteken van de Paaskaars

* Bemoediging en groet

* Kaars van INLIA aangestoken, met de woorden:

Jezus zei: 'Alles wat jullie gedaan hebben voor één van de onaanzienlijksten van mijn broeders of zusters, dat hebben jullie voor Mij gedaan' (Matth 25:40).

In het licht van deze woorden van Jezus deden en doen wij, de Chartergemeenschappen in Nederland en INLIA, ons werk ten behoeve van asielzoekers die geen helper hebben.

* Zingen

Lied van dromen en vergezichten

Tekst: Marijke de Bruijne, melodie Psalm 65

1. Wij mensen blijven dromen dromen
en vergezichten zien,
een nieuwe aarde die gaat komen
te vinden al misschien.
Wij dromen van de mensenrechten
die ieder mens dan heeft,
niet langer tegen onrecht vechten,
daar 't recht van liefde leeft.

2. Wij zijn een schakel in de keten,
verbintenis van hoop,
mensen op zoek naar beter weten
oprechter levensloop.
En licht en sterk vol zachte krachten
die onverzett'lijk zijn,
bevechten wij de kwade machten
die niet te tellen zijn.

3. Waar mensen putten uit die bronnen
van droom als werk'lijkheid,
daar is Gods toekomst al begonnen
in onze levenstijd.
Wie in die dromen durft geloven
voelt zelf verandering,
vertwijfeling en wanhoop doven,
in blijde aarzeling.

* Gebed

* Inleidende woorden over *veilig thuis*

* Bijbellezing   Jesaja 40: 1-11 (NBV)

* Zingen   *Mijn God, mijn herder, zorgt voor mij*   NL 23C: 1-5

* Bijbellezing   Lucas 10: 33-35 (NBV)

* Zingen

Bereid dan voor zijn voeten

NL 439: 2 en 3

* Uitleg en vermaning

Zusters en broeders,

Is 't hier veilig?

Afgelopen week was in het nieuws dat 1 op de 20 ouderen *thuis* mishandelt of misbruikt wordt, dit gebeurt meestal door een bekende. Het gaat om een fysieke mishandeling (blauwe plekken), psychische mishandeling (blauwe plekken op je ziel) en misbruik van bijvoorbeeld de bankpas en het '*al te goede vertrouwen*' (wat feitelijk pure diefstal betekent).

De minister van zorg & welzijn reageerde met: '*het moet thuis veilig zijn!*'

Thuis: *veilig!* Ja dat gun je iedere oudere, ieder mens, ieder kind!

Wat moet je met zo'n bericht in het nieuws?

Wat kun je met 't horen hierover in deze overdenking?

Volgens mij is een signaalfunctie mogelijk, zeker wanneer je bij iemand achter die voordeur komt, in de kamer, in de keuken. Een signaalfunctie om te letten op afwijkende zaken, op afwijkend gedrag. Om te letten op die blauwe plekken. Om te luisteren naar de woorden, achter de woorden.

Andries Baart (hoogleraar Praktische theologie) beschrijft deze aandacht als volgt:

'Er moet met de grootst mogelijke nauwkeurigheid gespeurd worden naar de kleinste dingen, de miniemste tekenen dat er nog wat anders leeft onder het oppervlak' (pag. 77).

En vervolgens deze signalen **niet** verbergen onder 't vloerkleed: '*ach 't valt wel mee ...* ' of: '*hij bedoelt het niet zo slecht!*'

Het gaat hier om een generatie van ouderen die kind- of jong volwassen waren in de oorlog. Zij hebben angst en geweld meegemaakt. Ze hebben eelt op hun ziel en het spreken over eigen gevoelens gaat hen niet gemakkelijk af.

Oprechte en geduldige aandacht kan het signaal van onveiligheid ontvangen, het kan dat signaal doorgeven en een gedeelde verantwoordelijkheid in gang zetten.

In zijn schilder- en tekenwerken had Vincent van Gogh die signaalfunctie, hij **zag** het lijden van de mensen in de mijnstreek, de arme boeren in Brabant en Drenthe, de zwangere prostituee in Den Haag. En hij tekende of schilderde de gelaatstrekken van het zwoegende volk met de kleuren van kolen, van turf en van de aarde. Hij schilderde, zoals hij schreef aan zijn broer Theo, '*met vuur in zijn hart*'.

Henri Nouwen ontdekt in dit schilderwerk kenmerken van mededogen; als een tweede kenmerk (na solidariteit) noemt hij troost. Troost is een integraal onderdeel van mededogen. Het is niet verdoezelen van pijn (pamperen). Het betekent een verdiepen van de pijn tot een niveau waarop zij gedeeld kan worden.

Troost, *consolatio* in het Latijn, vraagt om *cum solo* te zijn (dit is een nieuwe uitdrukking die Henri Nouwen inbrengt).

Cum solo, samen met de *eenzame ander*. Samen met haar of hem, juist waar zij of hij alleen is en nergens anders.

We zeggen soms iets met de beste bedoelingen: *'denk toch aan fijne dingen ... , morgen ziet alles er anders uit'*. Met deze woorden willen we niet *'cum solo'* zijn ... , maar liever ergens anders.

Dat is begrijpelijk!

Wie wil er op een plek zijn waar pijn wordt geleden? Wie wil de hitte van de schroeiplekken in 't bestaan voelen? Wie wil eraan herinnerd worden dat je ook geen antwoorden hebt en dat je 't onvermijdelijke verval niet kunt genezen?

Laten we dit begrip van troost nader verkennen.

Wat gebeurt hier? (zie afbeelding van *Barmhartige Samaritaan*).

Laten we geduldig de woorden en de beelden op ons inwerken.

Het geven van troost betekent: het lijden behandelen als metgezel van onze fundamentele gebrokenheid, kwetsbaarheid en sterfelijkheid. *Memento mori* niet alleen op de pilaren bij de ingang van een begraafplaats.

Het geven van troost vraagt niet om een techniek die pijn verlicht.

Het vraagt om moed die pijn te verdiepen tot het niveau waarop zij gedeeld kan worden. Gedeeld als een gebeuren van onze gemeenschappelijke conditie.

Het overkomt allen!

Het overkomt jou en mij, er zijn geen onder- en boven mensen.

Aandacht is troostend, zo beweerd Andries Baart in zijn boek *'Aandacht, etudes in presentie'*. Wat fout is aan troost, 't geklets in de ruimte; recht praten wat krom is.

Volgens Baart heeft aandacht de volgende uitwerking:

Wat minstens zachter gemaakt wordt is de verlatenheid van de lijdende; die hemelschreiende verlatenheid.

Met een malafide zwemvest, overboord en overgeleverd- drijven in de nacht, in de golven, ergens tussen Libië en Lampadusa.

(denk hierbij ook aan onze liturgische traditie van 'stille week, witte donderdag en goede vrijdag', in samenhang met psalm 22: *'Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten?'*)

Laten we geduldig de beelden en de woorden op ons inwerken.

Welke attitude vraagt deze vorm van aandacht?

'Deze troostvolle aandacht ontstolt dat verdriet van verlatenheid, 't maakt contact met de eenzame drager ervan en trekt deze zachtjes van haar plek, bergt haar opnieuw, nu niet in de pijn! Maar in relatie.

Deze relatie kan velerlei zijn:

Een kring van geliefden, een netwerk van vrienden, een zachte holte van het lichaam, een vangnet van zorg. Of simpelweg een nieuw ritme van wiegen, ademen, 't zwellen en krimpen van muziek, 't golven van lijnen en kleuren' (Baart, pag. 83).

Het zijn nieuwe woorden en begrippen die een klank hebben in de verte.

We moeten ze herhalen en oefenen!

Aandacht ontstolt verdriet ... , zoals een keiharde spier in je nek je wekenlang kan plagen: kramp en moeite om je hoofd te draaien.

Dan is daar iemand, met olie en geduldig masserende vingers, die de harde spier zacht maakt.

Of: door contact, *iemand bergen* in relatie!

Naar iemand toewenden en **on**verstoort trouw blijven.

Dit opnieuw bergem is een activiteit van aandachtige compassie. Het betekent in klassiek theologische termen: *uitverkiezing*, zoals met het volk Israël in Jesaja 40!

Deze Oogappel, wordt uitgekozen voor een terugkeer naar huis, voor herstel van het huis van Sion ... , voor een veilig thuis in de toekomst!

Kom naar huis, jullie verbanningen! Er is olie, er is wijn voor de wonden.

'Troost, troost mijn volk, zegt jullie God'.

Abraham Heschel noemt dit tweede (deutero-) Jesaja gedeelte:

'Troostrijke profeten woorden in een wereld die huilt van ellende'.

Gevangenschap in Babel is universeel en tijdloos, steeds wéér verschijnen omheiningen, overmacht, uitbuiting, 't perspectief van een blinde muur ...

Er zijn tranen, er is vreugde in Jesaja 40. Het is de opdracht van de profeet om het woord van God bekend te maken.

Dat gebeurt nadrukkelijk in dit hoofdstuk: *'zegt uw God, spreekt tot het hart'*,

'Stem van een roepende', 'de mond van de ENE heeft gesproken', 'een stem die zegt 'roep!'' 'Verhef met kracht je stem..' (Uit Naardense Bijbel).

Het woord is roodgloeiend van pathos, (een kernbegrip bij Heschel).

Men kan het woord van de profeet niet begrijpen zonder dit pathos te voelen.

Dat is: gedrevenheid, betrokkenheid, met héél je hart en ziel, alle vezels van je leven zijn er bij betrokken. Het is die goudgele zon boven het goudgele graan, 't vuur in de verf van Vincent.

Het Pathos van de profeet is niet enkel een zondagmorgen van tien tot elf; het is een onderdompelen in het stromende water van Jordaan, van Lauwers, van Boorne, van Blikvaart en Zwette ... .

Je gaat kopje onder! Zuurstof krijg je van de Eeuwige, die jou roept! DIE JOU ROEPT!

In de proloog van Jesaja 40 wordt het verleden afgesloten. Strijd is vervuld, ongerechtigheid geboet. (De genoemde *'dubbele straf'* (40:2) heeft een rechtskundige duiding en betekent zoveel als volledige vergoeding.)

Troost in deze eerste verzen is allereerst dat God spreekt in kader van het verbond:

'Mijn volk ... Uw/jullie God'.

Het verzwegen verband in tijden van verbanning is opengebroken.

De relatie van oudsher, van de Sinaï, komt in volheid tevoorschijn. Door middel van die relatie kan er troost en *ont-stolling* plaatsvinden.

Een terugkeer naar huis ... *shaloom! Volgend jaar in Jeruzalem.*

Welke weg moet daarvoor worden afgelegd?

Een profetenstem die roept! Het is een oproep tot een begaanbare weg. De terugkeer naar huis is *een onderweg zijn* van God met zijn volk, 't klinkt als een tweede uittocht.

Hier is het de Eeuwige die zich toewendt naar de mens op haar tocht door woest en verwoest land. Op de achtergrond zingt de profeet Micha: *'Zie hoe de Heer zijn verblijf verlaat, afdaalt, en over de hoogten van de aarde schrijdt. Onder hem smelten de bergen en splijten de dalen als was dat smelt voor vuur, als water dat van een helling stort'* (Micha 1: 3, 4).

Héél de schepping doet mee en manifesteert de glorie van de ENE:

'Nu rijst uit elke nacht uw morgen, nu wijkt uw troost niet meer van de aarde'

Alsof Vincent van Gogh verhuist van 't mistige Brabant naar het brons-gele van de Zuid-Franse graanvelden.

Dan volgt in Jesaja 40 een intermezzo. De opdracht tot roepen plant zich voort. Het is aannemelijker om te vertalen: 'hoe zou ik roepen', i.p.v. 'wat zou ik roepen'. Die boodschap van troost en terugkeer is immers al bekend gemaakt.

Welke gelatenheid klinkt in dit dialogische intermezzo? Heeft Israël zich bij haar ballingschap neergelegd?

'Aan de rivieren van Babel, daar zaten wij treurend en dachten aan Sion. In de wilgen op de oever hingen wij onze lieren' (Ps. 137: 1, 2).

De mensheid kent vergankelijkheid, dat valt niet te ontkennen: *'bloemen verwelken, gras verdort'*. Maar deze vergankelijkheid heeft niet het laatste woord. Het Troostend woord van de Eeuwige kent geen beperkte houdbaarheid, het heeft eeuwigheidswaarde, welke voorbij gaat aan ons besef. Het gaat over grenzen van het graf heen. Straks in 't slotlied zullen we dit geloof bezingen, als een belijdenis van dit visioen.

Ten slotte vers 9 t.m. 11; in een crescendo roep, vanaf een hoge berg, klinkt hier een krachtige profetenstem.

Naast het *horen!* Is hier een herhaalde oproep van *zie!* 'Hinné' (een profetisch begrip in vele visioenen en opdrachten).

'Zie, hier is uw God! – Deze oproep vraagt om aandacht en stelt iemand- of iets tegenwoordig! Het gebeurt nu! In onze actualiteit.

Met welke oren hoor je? Met welke ogen zie je? Met welke vingers voel je?

Dan volgt er een beeldspraak van die herder (vers 11). Opnieuw in relationele betekenis. Want wat is een herder zonder kudde? Wat is een kudde zonder herder?

We zingen: *'Hij geeft mijn ziel weer nieuwe kracht'* (Ps. 23C: 2).

Wie afdwaalt wordt met zijn arm erbij geroepen en verzamelt.

Herder draagt de zwakke dieren, de lammeren. En de moederdieren leidt deze herder naar de goede gronden. Zodat er toekomst is: water, voedsel, rust en veiligheid.

Bijzonder hoezeer hier die zorgzaamheid klinkt: een veilig thuis voor de kudde.

En zorg vol aandacht voor het afgedwaalde schepsel.

'Troost, troost ...' krijgt zo een diepe betekenis.

In de armen van de Eeuwige is mijn leven geborgen. *Hier is 't veilig.*

Wie vermoeid is zal worden gedragen,

Wie gewond is zal worden verzorgd.

In de kloof van eenzaamheid klinkt een lied van goudgele zon:

'God ... laat niet los wat eens begon!'

* Orgelspel

* Open ruimte

* Dank- en voorbeden, na stilte bidden we:

*Onze Vader in de hemel,
laat uw naam geheiligd worden,
laat uw koninkrijk komen
laat uw wil gedaan worden op aarde zoals in de hemel.
Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben.
Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij vergeven wie ons iets schuldig was.
En breng ons niet in beproeving, maar red ons van het Kwaad.
Want aan u behoort het koningschap, de majesteit tot in eeuwigheid. Amen*

(Nieuwe NBV versie)

* Collecte voor eigen Diaconie

De diaconie van onze gemeente ondersteunt mensen die te kampen hebben met problemen door ouderdom, ziekte of persoonlijke omstandigheden. Met het geld uit de collecte wordt deze ondersteuning mede mogelijk gemaakt.

* Zingen

Heb dank, o God van alle leven

NL 315: 1-3

* Wegzending en zegenbede

* Samen zingen

Hear, wy freegje no, Jo seine op ús wei
Hear, wy freegje Jo, wês mei ús eltse dei (2x) Amen

** *** * *** **

Mededelingen

Woensdag 20 juni, 19.30 uur is de Rekkenjûn, oftewel **Rekenavond**, m.a.w. de jaarlijkse ledenvergadering, in het Gemeentecentrum. U hebt hier allemaal een brief over ontvangen. En als we nu allemaal komen ... dan verhuizen we naar de kerk zelf!
De **Stembiljetten** voor de kerkenraad kunnen tot komende zondag, 24 juni, ingeleverd worden. U vindt de stembus in de houten informatiekast naast de kapstokken.

Kijkt u nog even in uw agenda of er een woensdag- of vrijdagmiddag vrij is dat u kunt helpen onze **Open Kerk** te bemensen? Het rooster hangt op het prikbord naast de toiletten. *Echt leuk om te doen!* En Appie heeft de koffie & thee klaar.

Bovenstaande mededelingen vindt u ook op www.dgleeuwarden.org
Liederen overgenomen uit *Liedboek – zingen en bidden in huis en kerk*, tenzij anders vermeld.